

Remissyttrande
KN2025/01049

Klimat- och
näringslivsdepartementet

2025-10-16

Byggföretagens yttrande över Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51)

Byggföretagen är de enskilda byggföretagens bransch- och arbetsgivarorganisation och organiserar cirka 4 000 bygg-, anläggnings- och specialföretag. Byggföretagen har tagit del av rubricerat betänkande och besvarar denna remiss eftersom den har effekter på arbetet för en resilient och hållbar byggsektor och samhällsbyggandet i stort.

Byggföretagens synpunkter

Byggföretagen tillstyrker ett stort antal av utredningens förslag eftersom de bidrar till förbättrade förutsättningar att arbeta med klimatanpassning i ny- och befintlig bebyggelse. Byggföretagen avstyrker dock förslag om att kommuner ska ändra eller upphäva befintliga detaljplaner samt utredningens förslag om en ny lag för fastighetsägares medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder. Dessa förslag avråder vi från att genomföra eftersom de sätter nuvarande principer om såväl fysisk planering som finansiering ur spel och riskerar att skada bostadsmarknaden genom en kostnadsövertäring. Byggföretagens synpunkter på respektive förslag i utredningens betänkande redovisas nedan.

Utmaningarna är stora att anpassa såväl enskilda byggnader och infrastruktur som områden och städer till ett förändrat klimat. Byggföretagen vill därför betona att fler åtgärder måste komma i gång. Utredningens direktiv stipulerar att klimatanpassningen inte får medföra ökade kostnader för staten eller innebära nya statliga åtaganden. Det är en olycklig utgångspunkt eftersom klimatanpassningen enbart kan ske genom gemensamt ansvar mellan olika aktörer. Flera studier visar att samhällets kostnader för att åtgärda inträffade skador ofta är betydligt högre än kostnaden för att arbeta förebyggande. Byggföretagen ser därför behov av ytterligare insatser från staten.

Redovisning i översiktsplanen vilka klimatanpassningsåtgärder kommunen avser att initiera

Byggföretagen tillstyrker förslaget att kommunen i översiktsplanen ska redovisa inom vilka områden kommunen avser att ta initiativ till fysiska åtgärder

för att skydda mot risken för klimatrelaterade skador på den byggda miljön. Byggföretagen anser att förslaget främjar transparens för företagen och bidrar till bättre förutsägbarhet. Redovisningen kan även utgöra ett viktigt underlag för uppföljning så att de utpekade klimatanpassningsåtgärder genomförs.

Kommunen ska ändra eller upphäva detaljplaner som medför stora risker

Utredningen förslår att kommunerna ska vara skyldiga att upphäva eller ändra detaljplaner i den del det finns obebyggda tomter där risken för klimatrelaterade översvämningar, ras, skred eller erosion är stor. **Detta avstyrker**

Byggföretagen. Kommuner har redan idag möjlighet att upphäva eller ändra detaljplaner i de fall det anses motiverat, exempelvis där klimat har förändrats så att tilltänkt byggnation inte längre är lämplig. Lagstiftningen medger denna möjlighet. Därmed inte sagt att det inte kan finnas praktiska svårigheter. Byggföretagen anser att kommuner i stället behöver stöd i att använda de befintliga verktygen i stället för att ändra lagstiftningen. Insatser behöver ske för att öka kompetensen samt tillgång till stöd och vägledning.

Det blir olyckligt om kommunens resurser går till en genomgång av samtliga outnyttjade planer som ändå inte är aktuella för byggnation. Det är en bättre användning av resurser att kommunen agerar när dessa planer kommer upp i stället.

Föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper

Utredningen föreslår att Folkhälsomyndigheten ska ges rätt att utfärda föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper. Byggföretagen instämmer i sak om att skydd mot höga temperaturer på vårdboenden är en angelägen fråga men anser att kraven på byggnader ska framgå av byggreglerna. De nya byggreglerna innehåller (sedan 1 juli 2025) innehåller krav kopplat till termisk komfort dock utan att stipulera fasta gradantal för högsta inomhustemperatur. Folkhälsomyndigheten har sedan 2024 publicerat allmänna råd om inomhustemperaturer och det förefaller oklart om dessa har analyserats eller utvärderats. **Byggföretagen föreslår att regeringen avvaktar med denna åtgärd** och för en dialog med Boverket om ytterligare behov att reglera inomhustemperatur för känsliga grupper så att reglerna för byggnation inte fördelas på fler myndigheter. Åtgärder för att sänka inomhustemperaturen kan öka energianvändningen och därigenom medföra målkonflikter med exempelvis energiprestandakrav och klimatmål. Därför är det viktigt att reglering kring ny- och befintlig bebyggelse sker i ett sammanhang där regelverkets helhet beaktas.

Öppna dagvattenanordningar ska omfattas av ledningsrättslagen

Byggföretagen avstår från att ta ställning i frågan.

Tillfälligt marktillträde för att skydda eller återställa väg och järnväg

Utredningen föreslår att länsstyrelsen även ska kunna ge tidsbegränsade tillstånd för att göra undersökningar och undanröja risker för t.ex. ras och översvämningar. Länsstyrelsen ska dessutom kunna ge ett sådant tidsbegränsat tillstånd om det behövs för att kunna återställa en väg eller järnväg som skadats så svårt av t.ex. skred att återställningsarbetena måste ske delvis utanför det fastställda planområdet. Byggföretagen anser att det är av stor vikt för såväl Sveriges konkurrenskraft som resiliens att infrastruktur såsom väg eller järnväg som riskerar att skadas, eller har skadats till följd av klimatförändringarna kan utredas och åtgärdas skyndsamt. I detta arbete är utredningens föreslagna åtgärder om ökade mandat till länsstyrelsen motiverade och **Byggföretagen tillstyrker förslaget**.

Markreservat för klimatanpassningsanläggningar ska kunna införas i en detaljplan

Byggföretagen anser att det är bra att genomföra åtgärder som underlättar att klimatanpassningsåtgärder kommer till. Vi har förståelse för att kommuner behöver ha möjlighet till markreservat för klimatanpassningsanläggningar som behövs i framtiden. **Byggföretagen tillstyrker förslaget** givet att det utformas på sätt som gör planen tydlig.

Möjligheten att villkora bygglov med en anläggning för klimatanpassning utökas

Byggföretagen tillstyrker förslaget att utöka möjligheten att villkora bygglov med att en viss anläggning har kommit till stånd, exempelvis byggande av en vall eller damm som skydd mot översvämningar. Det är dock av högsta vikt att reglerna utformas så att ansvarsfrågan mellan kommun, exploatör och andra aktörer blir tydlig. Det får inte resultera i att exploatörer eller entreprenörer behöver ta kostnader för åtgärder som annars skulle bekostas av det offentliga, det till att säga att kostnader övervältras på exploatören.

Kommunen ska tillhandahålla underlag när en fastighetsägare vill genomföra en klimatanpassningsåtgärd

Det är viktigt att en fastighetsägare som vill verka proaktivt och skydda fastigheten från skador som kan uppkomma till följd av ett klimat i förändring kan få tillgång till den information som kommunen innehar. **Byggföretagen tillstyrker** därför förslaget om att kommuner ska få en utökad upplysningsskyldighet när det gäller risken för skada som kan följa av översvämning, ras, skred eller erosion.

Va-huvudmannen ska lämna uppgifter om dagvattenssystemets kapacitet

Byggföretagen tillstyrker förslaget om att införa en skyldighet för va-huvudmannen att lämna uppgifter om dagvattenssystemets kapacitet i anslutning till den aktuella fastigheten. En ökad tillgång till sådan information skapar bättre

förutsättningar att planera, dimensionera och genomföra hållbara lösningar för dagvattenhantering och klimatanpassning.

Dagvattensystemets kapacitet ska regleras i lag

Utredningen föreslår att det i vattentjänstlagen ska införas ett uttryckligt krav på att allmänna dagvattenanläggningar ska kunna hantera ett regn med en återkomsttid på 10 år. **Byggföretagen är positiva till att det är en fråga som regleras nationellt och att det finns en tydlighet kring miniminivå** för dimensionering som regleras av staten, i stället för en branschorganisation. Byggföretagen ser dock utmaningar i att utredningen inte går in på de praktiska frågorna såsom vilken myndighet som ansvarar för uppföljning och tillsyn. Den typen av frågor måste klargöras. Därtill finns det frågor om gränsvärdet 10-årsregn. Det är tydligt från expertmyndigheterna att skyfall kommer inträffa oftare och att intensiteten kommer att öka i Sverige framgent, samtidigt finns det stora lokala och regionala skillnader. Byggföretagen vill dock poängtera att ett gränsvärde för dagvattensystemets kapacitet inte får leda till att investeringar uteblir på platser där högre dimensionering är nödvändig, exempelvis i områden med samhällsviktig infrastruktur eller historiskt återkommande översvämningar. Regelverket måste medge flexibilitet så att det inte blir onödigt stelbent och driver investeringar på platser där det inte är samhällsekonomiskt motiverat eller att investeringar uteblir där det finns behov av ökad dimensionering.

Klimatanpassningsåtgärder som särskilt skäl för upphävande av och dispens från strandskyddet

Byggföretagen tillstyrker förslaget om att klimatanpassningsåtgärder kan utgöra grund för upphävande eller dispens från strandskyddet. Det är tydligt att risken för översvämningar ökar i takt med stigande havsnivåer. Därmed måste det finnas möjlighet att vidta åtgärder i kustområden och andra strandnära lägen. Behovet av klimatanpassningsåtgärder, såsom skyddsvallar eller andra anläggningar, kan uppstå på platser där strandskyddsbestämmelser annars kan utgöra ett hinder för genomförandet. Det är angeläget att regelverket kring strandskyddet inte utgör ett sådant hinder.

Ett utökat statligt ansvar för skydd när havet stiger

Byggföretagen är positiva till förslaget om ett utökat statligt ansvar för utbyggnaden av kustskydd och anser att det är lämpligt att Boverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap arbetar tillsammans i frågan. Byggföretagen avstår dock från att yttra sig över den beredningsprocess som utredningen föreslår som förfarande.

En modell för fastighetsägares medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder

Byggföretagen avstyrker förslaget om en ny lag som skulle innebära att fastighetsägare tvingas medfinansiera kommunala klimatanpassningsåtgärder. Den föreslagna lagen skulle ge kommunen rätt att ta ut avgifter från de

fastighetsägare som bedöms dra nytta av en åtgärd som syftar till att skydda ett allmänt intresse. Från Byggföretagens perspektiv är det viktigt att bostadsbyggande och investeringar i ny bebyggelse inte ytterligare belastas med kostnader för åtgärder som syftar till att skydda allmänna intressen eller minska risker som ligger utanför den enskilda fastighetens ansvar. Ett system där kommunen beslutar om åtgärd och samtidigt kan ta ut avgift från fastighetsägare riskerar att skapa rättsosäkerhet, osäkra investeringsförutsättningar och minskat byggande.

Det blir svårt för byggaktörer att planera och genomföra projekt när kostnader kan tillkomma utan möjlighet till förhandling eller insyn. Utredningens direktiv beskriver att det redan idag finns det möjlighet att fördela kostnaderna på andra fastighetsägare och exploatörer som eventuellt drar nytta av åtgärderna. Denna frivilliga modell kan utvecklas men utredningens förslag om en ny lag är inte motiverad. Klimatanpassning måste även fortsättningsvis ses som ett gemensamt ansvar mellan stat, kommun och näringsliv, där offentliga åtgärder finansieras av det offentliga och kompletteras av frivilliga samverkanslösningar. På så sätt kan fler åtgärder faktiskt genomföras, utan att riskera att bostadsbyggandet bromsas av nya avgifter som inte är proportionerliga eller rättssäkra.

I ett läge där bostadsbyggandet har mer än halverats på några få år till följd av ökade byggkostnader och hushåll med svagare köpkraft måste förslaget om fastighetsägares medfinansiering ses i ett samhällbyggnadsperspektiv. Byggföretagen ser mer oro att förslaget riskerar att drabba såväl enskilda hushåll som samhällsbyggandet i stort.

Frågor med anledning av detta yttrande kan ställas till Emma Bonnevier, klimatpolitisk expert, emma.bonnevier@byggforetagen.se alt. 08-6985887.